

แบบรายงานนวัตกรรม

การพัฒนาทักษะด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
เรียนรู้ประวัติลวดลายผ้าเมืองอุบลโดยใช้เกมเป็นฐาน
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

นายเอกสิทธิ์ บาลอ่อน
ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย

โรงเรียนบ้านโนนบ่อหวายดินคำ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1

คำนำ

รายงานผลการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนของครูเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมโรงเรียนบ้านโนนบ่อหวายดินดำ ปีการศึกษา ๒๕๖๗ ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงานของนวัตกรรมการเรียนการสอน เรื่อง “การพัฒนาทักษะด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเรียนรู้ประวัติลวดลายผ้าเมืองอุบลโดยใช้เกมเป็นฐาน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕” ซึ่งเป็นแนวทางที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเชื่อมโยงความรู้ และการนำไปใช้ในชีวิตจริง วัตถุประสงค์ของการพัฒนานวัตกรรมนี้คือเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน อันเป็น ทักษะสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้คาดว่าจะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรม

ข้าพเจ้าขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครู บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง และนักเรียน ที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานครั้งนี้ จนทำให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

นายเอกสิทธิ์ บาลอ่อน

ครูผู้ช่วย โรงเรียนบ้านโนนบ่อหวายดินดำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
รายงานการใช้นวัตกรรม	1
ชื่อผลงานนวัตกรรม	1
ผู้จัดทำนวัตกรรม	1
ระยะเวลา	1
ที่มาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์	1
กลุ่มเป้าหมาย	2
เครื่องมือที่ใช้	2
กระบวนการพัฒนานวัตกรรม	3
หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม	4
กระบวนการนำนวัตกรรมไปใช้	4
ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย	4
บทเรียนที่ได้รับ	4
เงื่อนไขความสำเร็จ	5
ภาคผนวก	6

**รายงานการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาทักษะด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
เรียนรู้ประวัติลวดลายผ้าเมืองอุบลโดยใช้เกมเป็นฐาน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕**

จัดทำนวัตกรรม นายเอกสิทธิ์ บาลอ่อน ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย

ระยะเวลา ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๗ – ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๘

ที่มาและความสำคัญ

ลายผ้าพื้นเมืองของจังหวัดอุบลราชธานีเป็นหนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของคนในท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง การทอผ้าเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มต้นจากการทอผ้าใช้เองภายในครัวเรือนในหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งลายผ้าที่พบเห็นได้ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี มีความหลากหลาย สะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และประวัติศาสตร์ของชุมชน

ผ้าเมืองอุบลมีต้นกำเนิดมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เช่น ลาวโซ่ง ผู้ไท และญ้อ ซึ่งต่างก็มีเอกลักษณ์ของลายผ้าเป็นของตนเอง อิทธิพลของศิลปะลาวและขอมที่หลงเหลือเข้ามายังพื้นที่อีสานตอนล่าง ยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้ลายผ้าของอุบลราชธานีมีความงดงามและเป็นเอกลักษณ์มากยิ่งขึ้น โดยการทอผ้านั้นเป็นกิจกรรมที่ทำกันในครัวเรือน หญิงชาวบ้านจะเรียนรู้การทอผ้าจากแม่หรือญาติผู้ใหญ่ โดยใช้ที่ทอผ้าแบบพื้นบ้าน และออกแบบลวดลายจากจินตนาการและความเชื่อในท้องถิ่น

ลวดลายของผ้าเมืองอุบลมีความสำคัญมากกว่าความสวยงาม เพราะแต่ละลายล้วนมีความหมายเชิงสัญลักษณ์และสะท้อนถึงค่านิยมของชาวบ้าน เช่น ลายดอกจัน ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดอุบลราชธานี ลายพญานาค ที่แสดงถึงความศรัทธาในแม่น้ำโขงและพลังแห่งธรรมชาติ หรือลายขอ ที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความต่อเนื่องและความเจริญรุ่งเรือง ลายเหล่านี้จึงมีคุณค่าทางวัฒนธรรมสูงและเป็นที่ภาคภูมิใจของชาวจังหวัดอุบลราชธานี

นอกจากความงดงามและความหมายเชิงวัฒนธรรมแล้ว ผ้าทอพื้นเมืองอุบลราชธานียังมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ปัจจุบันมีการพัฒนาและส่งเสริมให้ผ้าทอท้องถิ่นกลายเป็นสินค้าหัตถกรรมที่ได้รับความนิยม ทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ กลุ่มทอผ้าต่าง ๆ ในจังหวัด เช่น บ้านคำปุ่น อำเภอเขมราฐ หรือบ้านนาขาม อำเภอสำโรง ต่างก็มีลายผ้าเฉพาะของตนที่ได้รับการยอมรับและยกย่องในด้านฝีมือและความประณีต

กล่าวโดยสรุป ลายผ้าเมืองอุบลราชธานีไม่เพียงแต่เป็นศิลปะที่แสดงถึงความสวยงามทางสายตาเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อกลางของความเชื่อ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เป็นมรดกอันล้ำค่าที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และส่งเสริมให้คงอยู่คู่สังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๑. นักเรียนสามารถบอกประวัติความเป็นมาลวดลายผ้าเมืองอุบลได้อย่างน้อย 5 อำเภอ
๒. นักเรียนสามารถสร้างผลิตภัณฑ์จากผ้ากาบบัวเมืองอุบลราชธานีได้
๓. นักเรียนแสดงความภูมิใจและเห็นคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่น

กลุ่มเป้าหมาย

เชิงปริมาณ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๑๒ คน มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ การเรียนรู้ในเรื่อง ประวัติลวดลายผ้าไหมเมืองอุบลราชธานี และการประยุกต์ใช้ความรู้ทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่คาดหวังหลังจากการใช้การเรียนรู้

เชิงคุณภาพ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๑๒ คน มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ในเรื่อง ประวัติลวดลายเมืองอุบลราชธานี และการประยุกต์ใช้ความรู้ทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมคิดเป็น ร้อยละ ๗๐ ของนักเรียนทั้งหมด และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้

จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

แบบวัดค่า k

แบบวัดค่า P

แบบวัดค่า A

กระบวนการพัฒนานวัตกรรม

การนำนวัตกรรมไปใช้ผ่านกระบวนการ PLC เริ่มจากการระบุปัญหาหรือความต้องการของผู้เรียน แล้วร่วมกันสรรหาและออกแบบนวัตกรรมที่เหมาะสม เช่น สื่อการสอน เทคนิคการเรียนรู้ หรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่ส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ ๒๑ หลังจากนั้นจะทดลองใช้ในห้องเรียน เก็บข้อมูลผลลัพธ์ และสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกันเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น การดำเนินการในลักษณะนี้ทำให้ครูมีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และยังคงผลให้นักเรียนที่นำมาใช้นั้นมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถขยายผลไปยังครูคนอื่นหรือระดับชั้นอื่นๆ ได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

การสอนแบบ ๕ E

๑.การสร้างความสนใจ (Engagement) โดยผู้สอนควรสร้างความสนใจ สร้างความอยากรู้อยากเห็น มีการตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดตั้งเอาคำตอบที่ยังไม่ครอบคลุมสิ่งที่ผู้เรียนรู้หรือแนวคิดหรือเนื้อหา

๒.การสำรวจและค้นหา (Exploration) ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน การสำรวจ ตรวจสอบ สังเกต และฟังการโต้ตอบกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ทำการซักถามเพื่อนำไปสู่การสำรวจตรวจสอบของผู้เรียน และให้เวลาผู้เรียนในการคิดข้อสงสัยตลอดจนปัญหาต่างๆ และทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน

๓.การอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) โดยผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนอธิบายแนวคิด หรือให้คำจำกัดความ ด้วยคำพูดของผู้เรียนเอง ให้ผู้เรียนแสดงหลักฐาน ให้เหตุผลและอธิบายให้กระจ่าง ให้ผู้เรียนอธิบาย ให้คำจำกัดความและชี้บอกส่วนต่างๆ ในแผนภาพให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์เดิมของตนเป็นพื้นฐานในการอธิบายแนวคิด

๔.การขยายความรู้ (Elaboration) โดยผู้สอนคาดหวังให้ผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์จากการชี้บอกส่วนประกอบต่าง ๆ ในแผนภาพคำจำกัดความและอธิบายสิ่งที่เรียนรู้อันแล้ว ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้หรือ ขยายความรู้และทักษะในสถานการณ์ใหม่ ให้ผู้เรียนอธิบายอย่างมีความหมาย ให้ผู้เรียนอ้างอิงข้อมูลที่มีอยู่พร้อมทั้งแสดง หลักฐานและถามคำถามผู้เรียนว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง หรือได้แนวคิดอะไร

๕.การประเมินผล (Evaluation) โดยผู้สอนสังเกตผู้เรียนในการนำแนวคิดและทักษะใหม่ไปประยุกต์ใช้ ประเมิน ความรู้และทักษะผู้เรียน หาหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนเปลี่ยนความคิดหรือพฤติกรรม ให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้และ ทักษะกระบวนการกลุ่ม ถามคำถามปลายเปิด เช่น ทำไมผู้เรียนจึงคิดเช่นนั้น

กระบวนการนำนวัตกรรมไปใช้

ขั้นที่ ๑ ครูตั้งประเด็นคำถามให้นักเรียนเกิดความสนใจเกี่ยวกับประวัติลายผ้าเมืองอุบล นำตัวอย่างลายผ้ามาให้ให้นักเรียนดูแล้วถามนักเรียนว่านักเรียนคิดว่าลายผ้าที่เห็นมีลักษณะอย่างไร

ขั้นที่ ๒ ครูแบ่งนักเรียนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน แบ่งเป็นกลุ่มเก่ง-อ่อน จากนั้นนักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันศึกษาประวัติลายผ้าแต่ละอำเภอในจังหวัดอุบลราชธานี ดูภูมิศาสตร์ที่ตั้งของแต่ละอำเภอมีความ

เชื่อมโยงกับลายผ้าหรือไม่ โดยศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น หนังสือเรียน E-Book สื่ออินเทอร์เน็ต หนังสือวารสาร ที่เกี่ยวกับลายผ้าไหมอุบลราชธานี

ขั้นที่ ๓ หลังจากที่นักเรียนที่นักเรียนแต่ละกลุ่มทราบถึงประวัติความเป็นมาของลายผ้าแต่ละอำเภอคร่าวๆแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเนื้อเพิ่มเติมเพื่อช่วยทำให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น โดยครูอธิบายเกี่ยวกับที่มาของลายผ้าของแต่ละอำเภอ

ขั้นที่ ๔ หลังจากนักเรียนได้ทราบถึงที่มาและชื่อของลายผ้าแต่ละอำเภอแล้ว ถึงเวลาที่นักเรียนจะมาทบทวนความรู้ที่เรียนได้สืบค้นและได้ฟังจากครูอธิบายเพิ่มเติม โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มที่แบ่งไว้เป็นกลุ่มเก่ง – อ่อนช่วยกันเล่นเกมต่อจิ๊กซอร์ลายผ้าแต่ละอำเภอพร้อมบอกชื่อและประวัติความเป็นมาของลายผ้าว่าทำไมถึงมีชื่อเรียกเช่นนี้

ขั้นที่ ๕ ถึงเวลาที่นักเรียนจะต้องมาสรุปเนื้อหาที่ตนเองเรียนมาโดยทำแบบทดสอบหลังเรียน ครูตรวจเช็คคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียนว่ามีคะแนนเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน และครูชี้แจงในเนื้อหาที่จะสอนในชั่วโมงต่อไป โดยการให้นักเรียน สร้างผลิตภัณฑ์จากผ้ากาบบัว โดยครูให้หัวข้อคือประดิษฐ์กระเป๋าใส่โทรศัพท์มือถือจากผ้ากาบบัว

ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย

ด้านความรู้ นักเรียนสามารถบอกประวัติความพร้อมชื่อของลายผ้าไหมเอกลักษณ์จังหวัดอุบลราชธานี หลังจากได้ทำกิจกรรม นักเรียนได้เห็นลวดลายที่ครูนำเสนอทั้งในสื่ออินเทอร์เน็ตและเกมจิ๊กซอร์ การจัดการเรียนการสอนส่งผลให้นักเรียนเกิดความสุขและทำทนาย

ด้านทักษะ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยผ่านการต่อจิ๊กซอร์ลายผ้าแต่ละอำเภอในจังหวัดอุบลราชธานี และมีความคิดที่สร้างสรรค์ในการสร้างผลิตภัณฑ์กระเป๋าใส่โทรศัพท์โดยนำผ้ากาบบัวมาประดิษฐ์ อีกทั้งยังเป็นการฝึกทักษะอาชีพนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ด้านเจตคติ นักเรียนได้เรียนรู้และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาของชาวอุบลราชธานีและเป็นการปลูกฝังภูมิปัญญาท้องถิ่นให้นักเรียนได้ช่วยกันสืบสานต่อไป

สมรรถนะของผู้เรียน นักเรียนเข้าใจประวัติความเป็นมาของและชื่อของลายผ้าแต่ละอำเภอได้มากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาต่อยอดในอนาคต

บทเรียนที่ได้รับ

- นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ มากยิ่งขึ้น
- นักเรียนมีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับเนื้อหาที่เรียนนำความรู้ไปปรับใช้
- นักเรียนออกแบบชิ้นงาน สร้างความภูมิใจในผลงาน และแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์อย่างชัดเจน
- นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี และเห็นคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่น

เงื่อนไขความสำเร็จ

เงื่อนไขของความสำเร็จในการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาความร่วมมือและผลสะท้อนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้ปกครอง สำหรับนักเรียน ความสำเร็จของนวัตกรรมจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีความสนใจ มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับจากนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง รวมถึงมีพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ส่วนในมุมของครู ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความเข้าใจในแนวคิดของนวัตกรรม ความสามารถในการวางแผน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู เพื่อพัฒนานวัตกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียนถือเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ความสำเร็จจะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ สนับสนุนทรัพยากร บุคลากร และโอกาสในการพัฒนานวัตกรรม รวมถึงการติดตาม ประเมินผล และขยายผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้นวัตกรรมสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

ในขณะที่ผู้ปกครองมีบทบาทในการสนับสนุน ติดตาม และส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน หากผู้ปกครองเข้าใจถึงเป้าหมายและคุณค่าของนวัตกรรม จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือที่ดีกับโรงเรียนมากขึ้น และเมื่อผู้ปกครองสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกของนักเรียน เช่น ทักษะ ทักขะ และความคิดสร้างสรรค์ ก็จะเป็นแรงสนับสนุนสำคัญที่ช่วยให้นวัตกรรมยั่งยืน

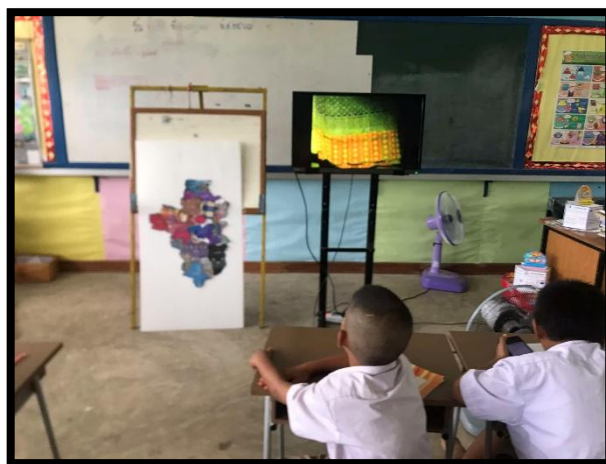
ภาคผนวก

คลิปนักเรียนต่อจิ๊กซอว์ลายผ้า

นักเรียนช่วยกันต่อจิ๊กซอว์

นักเรียนดูสารคดีเกี่ยวกับผ้าไหม

นักเรียนนำเสนอผลงาน

นักเรียนนำเสนอผลงาน

นักเรียนสร้างผลิตภัณฑ์

นักเรียนสร้างผลิตภัณฑ์

นักเรียนร่วมทำกิจกรรม เรื่อง ลวดลายผ้าและประวัติความเป็นมา

ผลิตภัณฑ์ของนักเรียนทำมาจากผ้ากาบบัว

โรงเรียนบ้านโนนบ่อหวายดินดำ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1